

M1881

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1215

av Lena Asplund (M)

Patientnära analyser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att se över PNA-verksamhet.

Motivering

Traditionellt har vårdgivare ofta haft ett kunskapsövertag gentemot vårdtagare, och så är fortfarande fallet. Men vårdtagarna har idag i allt större utsträckning möjlighet att ta del av information och kunskap om sin hälsa.

Tillgången till information har ökat lavinartat de senaste decennierna. Kunskap är lättillgänglig för alla och via internet kan man få omfattande information om självtester, och från dessa är information om medicinering vid eventuell sjukdom inte längre bort än några tangentklickningar.

Patientnära analyser, så kallade PNA, är självtester och egenmätning av tester eller analyser som man kan utföra på sig själv. Exempel på utbredda sådana är febertermometer, graviditetstester och blodsockermätningar. På senare tid har det dock tillkommit en rad andra självtester där man i hemmet ska kunna testa sig själv eller någon annan för infektionssjukdomar såsom hiv, syfilis, klamydia, förekomsten av tjocktarmscancer, blodets koaguleringsförmåga, nivå på blodfetter, lever- och njurfunktionen eller huruvida man har immunitet mot vinterkräksjuka. Dessa självtester är lätta att få tag på i såväl mataffärer som apotek, men det finns även en växande marknad att köpa dem via internet.

För patienten är det ett enklare och billigare sätt än att söka sjukvård, och för vissa kan den integritetsskyddande aspekten spela in. För en diabetiker är självtester ett oundgängligt verktyg för att vardagen ska gå ihop.

Det finns alltså flera fördelar som gjort att självtester fått stort genomslag i samhället. Nackdelarna är dock att ingen analys- eller sjukvårdskunnig ansvarar för hur testerna ska tolkas, följas upp eller om de ens är korrekt utförda. Många av testerna saknar den exakthet som krävs för att göra pålitliga analyser. En än större risk finns att människor som får positiva resultat på självtest som normalt behandlas under smittskyddslagen, inte uppsöker läkarvård för behandling och smittspårning.

Ytterligare ett problem är att det även om det inte är lagligt finns lättillgänglig antibiotika att köpa för hemleverans via internet. Det är något som i tider av multiresistenta bakterier utgör en allt större risk för vårt samhälle.

Det är viktigt att komma ihåg att utbudet av självtester i mångt och mycket är en del av en positiv utveckling som underlättar tillvaron för många vårdtagare. Samtidigt är det viktigt att inte tumma på kvaliteten inom ett så viktigt område som folkhälsan. Det som här efterlyses är inget förbud mot självtester, men en översyn och kontroll som gör att tester kan kvalitetssäkras och sjukdomar följas upp och medicineras på ett riktigt sätt så att människors hälsa inte äventyras. För att åstadkomma detta bör regeringen se över huruvida det är möjligt att säkerhetsställa följande:

- PNA-verksamhet ingår i ett kvalitetssystem och har samma krav på kvalitet som de analyser som utförs på ett kliniskt laboratorium.
- PNA-verksamhet bedrivs i samverkan med ett ackrediterat eller kvalitetssäkrat kliniskt laboratorium.
- PNA-verksamhet är knuten till ett externt kvalitetskontrollprogram.
- Alla som utför PNA har god kunskap i allt som påverkar analysen och dess resultat före, under och efter utförandet.